

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้เป็นไม้ดอกเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากกล้วยไม้มีสีสันและรูปร่างของดอกที่สวยงามสะดุดตา รวมถึงชนิดพันธุ์ที่มีความหลากหลายมากกว่าดอกไม้ชนิดอื่น ๆ จึงทำให้ ผู้ใช้ประโยชน์มีโอกาสที่จะเลือกใช้งานได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก (มลิวัลย์, 2539) จึงทำให้การผลิตกล้วยไม้ในปัจจุบันเน้นการผลิตเพื่อการค้าเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกกล้วยไม้เพื่อการตัดดอกหรือเพื่อผลิตเป็นกล้วยไม้กระถางสำหรับจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ

ความต้องการกล้วยไม้ในรูปแบบของไม้กระถางในปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการประดับภายในอาคารบ้านเรือนหรือตั้งโต๊ะในสถานที่ทำงาน ซึ่งกล้วยไม้ที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวนี้ควรจะต้องมีลักษณะทรงต้นที่กระทัดรัด กล้วยไม้ดินเป็นกล้วยไม้อีกหนึ่งกลุ่มหนึ่งที่มีศักยภาพค่อนข้างสูงที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกล้วยไม้กระถางได้ดี ซึ่งปัจจุบันก็ได้มีการพัฒนากล้วยไม้กลุ่มนี้เพื่อการค้าไว้หลายชนิดแล้ว เช่น กล้วยไม้บางชนิดในสกุล *Calanthe* *Cymbidium* *Paphiopedilum* และ *Spathoglottis* เป็นต้น (ระพี, 2549 ; กลุ่มเกษตรสัญจร, 2541)

กล้วยไม้ดินในสกุลอื่น ๆ อีกหลายสกุลนอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีศักยภาพในการใช้เป็นไม้กระถางขนาดเล็กได้เช่นกัน ดังเช่นสกุล *Nervilia* ซึ่งมีรายงานว่าพบในประเทศไทยอยู่ 10 ชนิด ทั้งในป่าผลัดใบและไม่ผลัดใบทุกภาคของประเทศ (สลิล, 2549) แต่ละชนิดมีความสวยงามเฉพาะตัวแตกต่างกันไป โดยที่มีความเด่นที่ลักษณะของใบซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกล้วยไม้ดินสกุลนี้ โดยมีใบเพียง 1 ใบต่อต้น และ ใบมีรูปร่างและสีแตกต่างกันไปตามชนิด นอกจากนี้ยังมีดอกที่มีลักษณะหลากหลายอีกด้วย

ปัจจุบันมีรายงานว่า กล้วยไม้ดินในสกุล *Nervilia* นี้บางชนิดพบว่ามีน้อยลงในสภาพธรรมชาติ และบางชนิดมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (อบฉันท, 2543) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่ *Nervilia* ในบางแหล่งกระจายพันธุ์ในพื้นที่ลาดชันที่มีการพังทลายค่อนข้างสูง ดังนั้นเพื่อการรักษาทรัพยากรของกล้วยไม้สกุลนี้ที่มีอยู่จำกัดไม่ให้มีการสูญพันธุ์และให้มีการกระจายพันธุ์อยู่ตลอดไปเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จึงควรจะต้องมีการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในพื้นที่ป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามี *Nervilia* ชนิดที่มีชื่อว่า
แผ่นดินเย็น (*N. aragoana* Gaud.) เจริญเติบโตในสภาพธรรมชาติ และ มีความหลากหลายในรูปร่าง
และลักษณะของใบ ช่อดอก และดอก (กันทนา, 2549) จึงควรที่จะมีการศึกษาลักษณะเพื่อหา
ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของแผ่นดินเย็นเหล่านั้น และ จำแนกออกเป็นกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการ
ใช้เป็นทรัพยากรทางพันธุกรรม เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้แผ่นดินเย็นที่มีลักษณะเหมาะสมในการ
ใช้ประโยชน์ในทางการค้า และ ในขณะเดียวกันควรจะต้องมีการศึกษาถึงวิธีการขยายพันธุ์และเพิ่ม
ปริมาณต้นพันธุ์ควบคู่ไปด้วย

ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งในการศึกษาลักษณะของแผ่นดินเย็นดังกล่าว เพื่อการบันทึก
ไว้เป็นเอกลักษณ์ของต้นพืชตามกลุ่มที่จำแนกได้ และมุ่งศึกษาเทคนิคในการขยายพันธุ์
ของต้นพืชในสภาพปลอดเชื้อเพื่อการเพิ่มปริมาณต้นพันธุ์ ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อเนื่อง
ในอนาคตต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved